

SZÉKELY-UDVARHELY

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP. — UDVARHELYVÁRMEGYE, AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE ÉS AZ UDVARHELYMÉGYEI ÁLTALÁNOS TANÍTÓ-EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Előfizetési díjak: Egész évre 4 frt. Fél évre 2 frt. Negyed évre 1 frt. Egy példány ára 8 kr. Papoknak és tanítóknak egész évre 3 frt — Hirdetések és előfizetési díjak a kiadóhivatalhoz (Betegh Pál könyvnyomdája) intézendők
Majjelen hetenkint egyszer: vasárnap.

Felelős szerkesztő: **Dr. Vajda Emil.**
Társzerkesztők: **Solymossi Endre.**
Főmunkatárs: **Pogány Kornél.**
Emlékező: **Embery Árpád.**
Kiadó- és laptulajdonos: **Betegh Pál.**

A lap szellemi részét illető közlemények a főszerkesztőhöz intézendők. Kéziratok nem adhatók vissza. — Hivatalos hírdetések 100 szög 2 kr.azonfelül minden szó 1 kr. magán hirdetések 3 em.-ként 3 kr.ért közöltenek. Bélyeg díj külön 30 kr. Nyiltter sora 15 kr. — Hirdetés és nyiltter díja előre fizetendő.

Olvasóinkhoz.

A »Székely-Udvarhely« cz. közigazgatási közgazdasági, közmívelődési és szépirodalmi hetilapunk 1896. évi II. évfolyamának utolsó negyede: október—deczemberre nyitjuk meg az előfizetést.

Nem mutatunk rá az önzetlen munkásságra, melyet a közel két éves mult folyamata alatt lapunk, zott célját híven betartva kifejtett. Targyilagosan s higgadtan szólunk hozzá közügyeinkhez, melyek elsősorban székelységünket s anyavárosunkat érdekelték. Ily szolgálatok teljesítése mellett legyen szabad azon kéressel fordulunk a nagy közönséghez, hogy szives támogatásával tegye lehetővé székely vármegyénk s anyavárosunk egyetlen lapjának a fennállását s létezését.

Ugy hiszszük, minden székelynek hazafias kötelessége közügyeinknek ez egyetlen organumát segíteni. Az előfizetési ár oly csekély, hogy ez e tekintetben legkevésbé jöhet kifogás alá. Kérjük tehát székely véreinket s általában a nagy közönséget, tegye lehetővé támogatásával e házagpótó lap létezését és működését.

Előfizetési díjak:

Egész évre	4 frt
Félévre	2 frt
Negyedévre	1 frt
Papoknak és tanítóknak	3 frt
Külföldre egész évre	6 frt

Azon t. előfizetőink, kik előfizetéseikkel még hátralékban vannak, kérjük annak szives kiegyenlítésére, nehogy a lap szétküldése fennakadást szenvedjen. Előfizetések a kiadóhivatalhoz intézendők. Ajánljuk e felhívásunkat a hátralékban levő t. községi előjáróságok szives figyelmébe.

Tisztelettel a kiadóhivatal.

Elemi iskolák.

Tagadhatatlan, hogy a népnevelés előmozdítása s legelső iskolák létesítése érdekében a közel multban s jelenben nagyon sok történt. Ritka község ma már Magyarországon, melynek tisztességes iskola épülete s tanítója ne volna.

E tények ellen tehát vajmi kevés ki-

fogás tehető. De más elbírálás alá esik amaz eredmény, melyet az elemi iskolák fölmutatni képesek. Evéken keresztül volt oó alkalom meggyőződést szerznünk a tanítás menetéről és általános eredményéről s e tekintetben volna egy kis hozzászólásunk most az év elején.

Kevés gond van fordítva a tanulók értelmének a fejlesztésére. Magolás és gépies betanulása s emlézése a föladott anyagnak s annak minél gyorsabban való ledarálása, ez a methodus járja nagyobb részt közoktatásunk legelső lépcsőjén. Pedig ez a dolog nem kicsinylendő. Középiskoláink anyagának legnagyobb részét a községi iskolák szolgáltatják s mily nehéz az olyanokkal boldogulni, a kik ily előkészülettel jutnak ki az elemiből, elképzelhetni.

Az is bizonyos, hogy némely községi iskola tulzsufult. Egy teremben van elhelyezve 70—100 növendék; egy szobában nyerne tanítást az I—VI. osztály növendékei. Ily tulzsufaltsággal szemben a legszorgalmasabb tanító sem képes kellő eredményt felmutatni s minden irányban eleget tenni a követelményeknek.

Hozzájárul ehhez azon kevés lelkésítő körülmény, hogy a szegény tanítók fizetése, kik oly nehéz munkát végeznek, még mai napig sincs rendezve, nem is szólunk a középiskolai tanárok anyagi helyzetének javításáról, mely irott malaszt maradt a papíronon.

Pedig a budget csekély megterhelésével türrhető állapotokat lehetett volna teremteni s segíteni a tarthatatlan helyzetet.

A tanítók 300 frt évi silány fizetés mellett végzik terhes munkájukat s még kilátás sincs egyelőre, hogy helyzetükön segítve lesz a közel jövőben.

Ily körülmények között ha a lelkesedés nem sarkalna valakit, a helyzet bizony nem igen kecsegtet e pályára senkit, melyen alig

lehetséges a megélhetés, de töviset terem eleget a szegény falusi tanító részére e foglalkozás.

Ezzel kapcsolatosan szomoruan kell konstatálnunk, hogy felette sok s hovato vább jobban szaporodik azon szerencsétlenek száma, kik felnőnek 14—16 éves korukig s nem is hallották a betűknek létezését. Hogy történhetik ez, nem is képzeltjük. Hiszen ha árva a fiu, van gyám, van mester, a kinek kötelessége a neveltetéséről gondoskodni Údvös dolog volna e tekintetben a legmesszebb kiható intézkedéseket megtenni. Az iparhatóság, mint isk. felügyelőség kérlelhetlen szigorral büntesse ily esetekben a mulasztókat, mert csak ily eljárás által lehet elejét venni e fölbujánzó s elszomorító jelenségnek.

V.

TANÜGY.

Az »Udvarhelymégyei Tanító-egylet« a folyó hó 10-én tartott központi bizottsági gyűlés határozata szerint rendez évi közgyűlését november hó 20-án fogja megtartani Székely-Keresztúron. Felkértenek a járási körök, hogy az eddig megtartott gyűlések jegyzőkönyveit, központi pénztári tagsági díjaikat és mindennemű küldendőiket minél hamarabb küldjék be a központi elnökséghez. Az egyesület minden tagja nyomtatott meghívást, illetőleg tárgysorozatot fog annak idején kapni. Ez alkalommal még arra kívánom ugy a köröket, mint az egyes tagokat felkérni, hogy a ki valamely indítványt szándékozik a közgyűlés elé terjeszteni, azt sziveskedjék a közgyűlés ideje előtt 15 nappal írásban beküldeni, hogy a központi bizottság tárgyalhassa. Székely-Keresztúr, 1896. október 15-én. Belle László, tanító-egyleti elnök.

TÁRCZA.

Csak te légy hü . . .

Illatos kis virágcsokrot
Küldé névnapomra;
Gyöngyvirágit rozmaringgal
Nefelejcsbe fonta.

Közepében piros rózsa,
Mily szépen talált a
Lánggal égő szerelemnek
Legszébb virágszála.

De a rózsa, mint a többi
Koragyászra termett;
Halált lehel az őszi fény
Örök tavasz helyett.

Csak te légy hü és ne hervadj
Drága nefelejcssem;
Hogy szerelmem, — ha kijátszná —
Kétségbe ne ejtsen!

D . . . .

A csókról.

Kiváló esztetikuskok egybehangzó véleménye szerint a csók a meleg tisztelet és szeretet, a bensős hajlam és élénk vonzódás külső kifejezése; több jelentéssel bír a kézzszorításnál, mely szintén a hajlamot és barátságos szövetkezést, a hűséget jelzi.

Sőt nem ritkán egy forró kézzszorítás pótolja a csókot, a mikor sem a bizalom, sem a jog, sem a tiszta becsület nem engedik, hogy valaki csókban fejezze ki azt, a mit állandóan érez.

Épen azért a csók és kézfogás rokon fogalmak; olyan viszony van köztük, mint az alap- és rangműveletek közt; a kézzszorítás a földszinten történik (újabb divat szerint ez is avanszirozott), a csók az emeleten játszik.

A ki lágy, gyöngéd és más kezét alig megfogó kézzszorítással él, az tudna és akarna is szerelmes lenni, ha lehetne; annak csókja tartós és olvadékony; a ki ad is nem is kezét, az csak felemás csókot keres arcunkon, a homlokon, mely gyáva és bosszantó; a ki egyszerűen kezét ad, annak csókja is csak köteles udvariasság volna, minőt az elhidegült házasságok szoktak váltani; a meleg és erős kézzszorítás csókja édes, tüzet csal az ajakra, mely az ily vérmérsékletűeknél rendszeren piros szokott lenni s ha egyszer elcsattant rajt' ez a csók, ez a szerelem élettanának első fejezete, a földi boldogság első záloga vagyis az

erős kézfogás a szerelem kontraktusa, a csók a szivbeli hűség kontraktusának megerősítő pecsétje.

Épen azért a csók jelképesen adott eskük és hűség kifejezője volt a régibb időben ugy, mint ezen korból fentmaradt iutézményekben. Ismeretes a békecsók, a husvéti csók, a püspöki gyűrűcsók és a pápai lábecsók.

Ilyen a mátkapár csókja is, melyet az eljegyzési ünnepen szoktak hivatalosan elcuzzpantani (privatim ugyis megvolt a zongora stb. mellett) s ha vonakodott a lányzó, biztos jele volt az erőltetésnek s a házassági kilátásoknak jó eleve utját szelé.

A mi a kézcsokot illeti, nagy különbség van a csókoló kéz és a kézcsokoló közt ugy, hogy e csóknak értékét is a szerint variálhatjuk.

A házas ember csak matronáknak csókol kezét, a fiatal még akkor is tartozik, a mikor a matrona piacról jövet, a veteményekben megforgatott és örök nyugdíjra érdemült keztyüs kezét nyújtja csókra.

Fiatal lánynak kezét csókolni bizalmas jellegű s ha épen nyilt társaságban történik, a tracsos kompanyia, a pletykapad telefon hirmoudóként suttojja tovább, hogy titokban valami készül.

Ez természetesen nem zárja ki, hogy lány kezét meg ne csókolhassuk; de függ attól, mint fentebb említém, hogy ki csókolja meg? Aláren-

A színházról.

Szombaton a francia irodalom örökszép színműve Dumas Sándor legsikerültebb és a művészi világ legkedvesebb darabja: Kaméliás hölgy került színre.

Kovács Sándor választotta jutalomjátékául ez 5 felvonásos színművet, melyben Bokody társulatának legjobb erői szerepeltek.

A jutalomjátékról maga színlap ezeket írja: „Művészi előadásban kerül színre, mely Duse, a világhírű olasz tragika művésznő legkedvesebb műsor darabja, ez idő szerint a budapesti nemzeti színházban is igen gyakran került színre Bokodyné M. Róza a fent jelzett czimszerepben többször kifejtett művészi alkotásáról a fővárosi sajtó, valamint a nemzeti színház művészei a legnagyobb elismeréssel nyilatkoztak. Kovács Sándor a mai jutalmazandó ernyedetlen, vas szorgalmával és kiváló tehetséggel, mindenkor kivívta a t. közönség szeretetét és rokonszenvét.”

Készséggel írjuk alá a fentieket a hozzáadással, hogy az est sikeréhez nagyon hozzájárult az összes szereplő személyzet.

Egyedül az volt a kár, hogy sokkal kisebb közönség hallgatta a művészi előadást, mint azt a jutalmazandó megérdemelte volna.

Vasárnap Csepreghy »Sarga csikó«-ja került színre kis közönség előtt gyenge előadásban, mind a mellett dicséretet érdemelték Pénzesné eleven Erzsije, Bokody Csorbaja és Szilágyi eszter gazdaja, ki az utóbbi időben szorgalmasan kifejtett színjáték egységét által tüntette ki magát.

Kedden Rovetta Girolam »A becselések« című 3 felvonásos színműve, melyet az olasz kormány tízezer irával jutalmazott, került színre. Az előadás egyes részei tetszetek; Kovács jól adta Moretti Karolyt; Markus Iona azonban nem mindenütt találta bele magát Elise szerepébe, mintha — úgy látszik — az az oka, hogy az ő temperamentuma is inkább alkalmas lett volna Fornaris asszony személyesítésére. Krasznay (Orlandi), Bokody (Sigmundi), Bokodyné (Fornaris asszony), Fruza Vidorka (Theresa) olyan szerepeket adtak, melyeknek helyesen tudtak megfelelni; különösen Fruza, a mai cseledeknek olyan ügyes utánozója volt, hogy dicséretet érdemelt. Maga az egész színmű nagy hatást azért nem gyakorolt a közönségre, mert sok kihagyással adta a társulat, mely az ertetésre karos befolyással volt. Általában a szöveg rövidítéseknél nagyon kell vigyázni arra, hogy érdekes jeleneteket és fontos epizódokat ne hagyjanak ki.

Szerdán operette került színre. »Az üdvöske« című darab előadásán kevesen voltak ugyan, de

delt kézcsofka a főlény elismerését fejezi ki, bár látszólag elkappa kezét, de csak a csók után, mert hízeleg egyenl buszköszegének, főleg, ha szemtanuk is vannak.

Mindenestre inkább elfogadná olyannak kézcsofját, kihez belső érdeklődése vonzza, mert e csóknak formai becsén kívül czéizatos jelentősége is van.

A csókon völégényt lehet szerezni, Bánffy Dénes csókja fejébe került, a dajkacsók olykor mérget közvetít, a primadonna feialdozza csókját a jötekonysággal.

A csók ily nagy társadalmi szerepe után nem csodálhatni, ha Dóczi drámai formában zenge örök szépségű hymnust a csóknak s a szerelmes Anakreon bordalában tüzes csókokról énekelget, ha sokan a csókot a szívek működésének mondják s Grillparzer így ír: A csók egy csoda, egy titok; az ajk azt csókolja, hova szíve vonzódik.

Hogy honi költőink számtalanja veszi s vette lantjára kedvese csókjáért epedő lányka történetét.

Végül hogy a csók csak bajusz alatt édes, azt vita nélkül mind az öt világrész elismeri; nőnek nővel évtizedig ismétlődő csókja sem ér fel egy, de bajuszos férfi csókjával.

Ezt az elvet vallom én is; azért kerülöm a matronákat, hogy kézcsofba ne essem, de a mely lánynak egyszer kezét csókoltam, az tudja meg, hogy szeretem.

.....

akik megjelentek, azok élvezetes estében részesültek. Kovács, XII. Lorán fejedelem, szerepében sok oldalságáról tett tanúságot, mert tréfás, könnyed szerepében olyan kitünően játszott, hogy alig akartuk elhinni, hogy ő az Fruza Vidorka az 1-ső és 2-ik felvonásban nem találta belemagát szerepébe, de a harmadik felvonásban újra ráismerünk arra, ki oly ügyesen szokta adni a falusi leányokat. Krasznay Rokko bérlő szerepében, majd mint udvarmester és végre komédiás jól megfelelt. Vári (Pippo), Pénzesné (Bettina) az est hősei voltak és számtalan tapsot arattak. A fess apródok közül különösen Szebeniné tetszett. Az öltözetek csinosak voltak; az egyes énekszámokat a közönség megismételtette. Végeredményképen kimondhatjuk, hogy most már a társulat operettek előadására is vállalkozhatik.

Pyat Félix világhírű színműve »A párisi rongyszédő« esütörtökön került színre. Kis közönség nézte végig, pedig úgy a darab, mint a szereplők megérdemelték volna a teltházat. Bokody (Jeán atyus) olyan kitünően játszott, hogy a közönséget majd megrikatta, majd kacagásra haogolta. Sokollalu Jeán atyust kihasználta és bátran mondhatjuk, hogy Bokodynak ez a legjobb szerepe. Márkus Iona (Didier Margit) a jószívű, erényes varróleányt nagyon jól alakította. A többi szereplők is megállták helyüket.

Szombaton Márkus Iona jutalomjátékául »Az asszonyok büne« című fővárosi életképet adták.

Irodalom.

Nagyar általános levelező és házi titkár. Knorr Alajostól jelent meg a III. kötet teljesen átdolgozott és javított kiadásban fenti cím alatt egy gyakorlati útmutató a közéletben előforduló mindenemű családi és más levelek, kereskedelmi és üzleti fogalmazványok és folyamodványok helyes szerkesztésére. Ára 3 frt, bekötve 3 frt 60 kr. Kiadja ifj. Nagy Otto. Kapható a »Székely-Udvarhely« kiadóhivatalában is.

Uj zeneművek. (Megjelentek Rózsavölgyi és Tarsa es. és kir. udv. zeneműkereskedés kiadásában, Budapest, Kristofier). Harfára írt zenemű újdonság emereülekezet óta nem jelent meg Magyarországon. Az a »Serénade« (op. 3.), melyet Kastner A. Fred írt, a Rózsavölgyi ezegnek alighanem első, harfára szót kiadványa. A mű sikerült, szép: előkelő izesus, komoly, érzései teljes. — Ferfi négyes karra is ritkán jelenik meg valami; azért szívesen üdvözlöjük azt az olaszos Bordalt, melyet közéletünk egy ismert alakja Hölczky Beta szerzett. A könnyen énekelhető, nagyon dallamos mű, tenorszólamra csak az a-ig megy föl. Sikerült darabok a »Crysanthem« című quadrille, Geszler Ödöntől, Havos Iván »Avec plaisir« című bájos mazurja és »Hazai hangok«, Faulwetter Antal műve. — Ez elsőrendű zeneműkereskedés udvarhelymegyei foratára Betegh Pálnál van Székely-Udvarhelyen, hova újabbankattarra érkeztek: »Népszínházi műsorozat.« 202 magyar dal 16 legkedveltebb népszínműből. Ára 3 frt. Kéry Gyula nat új dala 1 frt 20 kr. »Baranyából.« Szövege Kéry Gyulától, zenéje Dankó Pista, Jónás Janos és Farkas Sándor szerzeménye. Ára 1 frt. »Klárka esárdás« Darázs Miskától. 3-ik kiadás. Ára szöveggel 1 frt. »Ös-Budavara« induló. Serly Lajostól 70 kr. »Bál után«. Ének keringő zongorára Harriss K. tól 80 kr. »V. géczek« legkedveltebb dalai. Barna Izsótól 80 kr. »Czipi czupi czup« (ezike ezike cza) G. de Gregoris-tól 1 frt. »Holtomiglan« legkedveltebb dalai Konti Józseftől 1 frt. »Blaháné dalai.« 102 legszebb magyar nóta jeles zeneszerzőktől 1 frt 50 kr. O p e r e t t e k: »Virágcsata« 1-ső fűzet 5 dallal 1 frt 50 kr. Irta és zenéjét szerző Verő György. »A kis alamuszi« 1-ső fűzet 1 frt 80 kr, keringő 1 frt 20 kr Irta ifj. Bokor József. »1000 év«. A népszínház millenniumi színművének összes eredeti ének- és zeneszámai 1 frt 50 kr.

KÜLÖNFÉLÉK.

Tekintettel a székely nemzeti millenáris emlékoszlop érdekében megindult mozgalomra, lapunk állandó rovatot nyit s a befolyt adományokat hétről-hétre nyugtázza.

Ujabbán Farkas Iz-ák, kereskedő (Farkaslaka) küldött 40 krt, melyet köszönettel nyugtáztunk. Főösszeg: 4532 frt 21 kr.

— Felhívás. A helybeli m. kir. áll. főreáliskola ez évben ünnepli meg fönállásának negyedszázados ünnepét. E czélból az igazgatóság a következő felszólítást intézi az iskola volt növendékeihez. Tisztelettel fölkérjük a székelyudvarhelyi m. kir. áll. főreáliskola volt növendékeit, hogy lakóhelyüket s állásukat tudassák mihamarább az igazgatósággal. Tisztelet lap társainkat pedig arra kérjük, szíveskedjenek átvenni s közölni a felhívást b. lapjukban.

— Képviselő-jelölés. Ma egy hete d. u. három órákor, az ev. ref. kollégium kertjében, az udvarhelyi kormánypart Sebesi Akos, városi főügyész léptette fel László Mihály dr volt képviselő és ellenzéki jelölttel szemben. Sebesi Akos megtartotta program beszédét, melynek elhangzása után a Walter-féle vendéglőben sikerült pártvacsera volt. Az nap este a nemzetipárt tagjai a Zakor-féle vendéglőben szintén sikerült pártvacserát tartottak. Említeni is fölösleges, hogy mindkét helyen sok tósztot mondottak és még több bort fogyasztottak az alkalmányos magyar házra, képviselőjelöltre és a kortesekre. Szóval városunkban is kezdetét vette már az alkotmányos eszem-izsom.

— Valasztmányi gyűlés. A helybeli nőegyesület választmánya ma d. u. 2 órákor az állami felső-leányiskola helyiségében választmányi gyűlést tart. Az ülés tárgya: kötökék idejének és helyének meghatározása.

— Képviselő-jelölések. A mult héten Udvarhelymegye minden kerületében jelöltek kormányparti képviselőket. Az udvarhelyi járásban Tibád Antal volt képviselő, ellenzéki jelölttel szemközt, ifj. Horváth Mihályt; az oláhfalusi kerületben ifj. Daniel Gábort; a székelykereszturiban Hoitsy Pal, volt képviselő, függetlenségi jelölttel szemközt Gyárfás Endrét; homoródoklándiban Heltai Ferencz drt.

— Mária Valéria óvodában illetőleg gyermekkertben megkezdődött a tanítás 40 tanulóval. A moderu berendezésű iskolát ufolag melegen ajánljuk a közönség figyelmébe.

— Korteskedés. Megindultak országszerte a választási mozgalmak. Városunkban is élénk mozgalom van pro és contra. Nagy plakátok szólitják föl a polgárokat sorakozásra. Városunkban az ellenzék dr László Mihályt, a kormánypart Sebesy Ákost léptette föl.

— Apponyi Albert gr. Az egyesült Ellenzék végrehajtó bizottsága falragaszokon tudatja, hogy Apponyi Albert gróf f. hó 20-án, azaz kedden d. u. vonattal Székely-Udvarhelyre érkezik.

— Valasztások napja. Az udvarhelymegyei kerületakben a képviselőválasztás október 28-án, vagyis az első napon lesz.

— Valasztás napja Székely-Udvarhelyt. A városi képviselőtestület központi választmánya tegnap d. u. tartott értekezletét választás napjával szüneten október 28-ikát tüntette ki. A választási elnök: Hlatky Miklós m. kir. állami főreáliskolai tanár lesz.

— Bankett. Apponyi Albert gróf tiszteletére f. hó 20-án, azaz kedden este a Schnapek vendéglő nagytermében bankett lesz.

— Föl a kiállításra. Egy újabb min. rendelet rendkívüli kedvező föltételek mellett tette lehetővé, hogy azon ifjak, kik a tanulságos ezredévi kiállítást még nem látták, azt megtekinthessék. A Székelyföld nem is mutatott közönyösséget e tekintetben sem, sőt hazafias köteleességének tartá a kiállítás megtekintését; nemcsak a városról mentek föl rendkívül sokan, de az egyes községekből is nagy tömegben rándultak föl. Az országos tornaversenyen mind a három tauintézet tekintélyes számmal vett részt. A legujabbi fölrandulást s utolsó csoportot fogják képezni azon ifjak, kik a kedvező föltételek fölhasználását nem mulasztották el. A fölutazás f. hó 20-25-ike között lesz s valószínűleg 5 napot töltenek az ifjak a fővárosban a tanár vezetése mellett.

— **Választási elnökök.** Udvarhelymegyei központi választmány valamint a választások napjait meghatározta a tegnapi ülésen, úgy a választási elnököket is következésképp személyesen küldötte ki: udvarhelyi kerületben Soymossy Lajos dr. m. kir. áll. főrealisk. igazgató és Menyhart András ev. ref. esperes; okládi kerületben Jakab Gyula, megyei főjegyző és Daniel Lajos földbirtokos; kereszturi kerületben Sándor Mozes tanfelügyelő és Borbély Sámuel m. kir. áll. tanítóképzői igazgató. A választásokon két-két bizottság fog működni, mely bizottságnak egyéb hivatalnokait is kijelölték.

— **A tánciskola köréből.** Sára Miklós táncz-tanító a kis növendékek tánczköszoruját tegnap tartotta meg s a felnőttek tánczvizsgája e hó 18-án lesz. A kisnövendékek és közepiskolai tanítványai f. hó 24-én az iparos önképző helyiségében tartja meg a vizsgát.

— **Torna a felső leányiskolában.** Városunkban a leánytornazás teljesen hiányzott, pedig erre nagyon sokan szorulhatnának rá. Testi fejtelenség, sápkór, görbült testtartás, véznaság stb. általános a leánygyermekéknél s épen a serdültebb korban. E hiányon segített Weinberger Fanni a f. leányisk. igazgatónője, kinek buzgalma folytán az eddig annyira nélkülözött testgyakorlásban is részt vehetnek a növendékek. A mint halljuk, igen szép számmal jelentkeztek a növendékek s hozzájuk csatlakoztak a város családjainak gyermekei közül is többen. A főrealisk. tornacsarnok átengedése s használása céljából a folyamodás már a miniszternél van s a napokban leérkezik s a tanítás nov. 1-én megkezdhető lesz. A tanítás teljesítésére dr. Vajda Emil főrealiskolai tornatanár kéretett föl. Údvozoljuk a felső leányiskola derék igazgatónőjét e buzgóságaért, melylyel a nagy városok mintájára az iskolának ez érezhető hiányt is segíteni igyekezett.

— **Kosaras tánczmulatság.** A helybeli oszmadia ipartársulat temetkezési segélyalapja javára, arató birtokhelyiségében f. hó 24-én kosaras tánczmulatságot rendez. Belepti díj személyenként 1 frt. Családjegy 3 személyre 2 frt. Kezdeté 8 órakor.

— **A szépirás újabbmodu gyakorlóira** hívjuk föl főkapitányunk nyelvet. E vásott suhauczkó különösen az újra festett házak oldalait tisztelik meg s azokon gyakorolják vonásait s a legpiszkosabb folrtatokkal estelenítik el a tisztára meszelt vagy festett házak oldalait. Jó volna megmagyarázni e vásott kolykóknak, hogy az irásra a papírost vagy palatáblát szokták használni s a kit rajtakapnak jól megbüntetni. Ily módon e különös kedvtelésről gyorsan leszoknának.

— **A sós cigányok.** Regi dolog, hogy mit a cigány szemé meglat, keze nem hagyja ott. E hó 12-én ejjel Székely Miklós homoródsztpéteri lakos a parajdi sobányából söt szállított. Megtudván ezt Tótféreg, ifj. Tóti Dani, ifj. Tóti János és Puji Mihály szombatfalvi cigányok, a Szajka-fürdő táján 4 kő söt leemelték Székely szekereiről s még azon ejjel eladtak Lengyeitalvan Lakatos Ferencz koresmarosnak 3 kő söt Balint Mozes községi adószedőnek 1 kő söt. Székely Mihályt észrevette a söhinyt, jelentést tett Györfi Ferencz szombatfalvi községi bírónak, ki maga mellé vette Barabás Márton kiserbírt s azonnal megindították a vizsgálatot, melylyel kiderítették az említett tolvajságot.

— **Székely fiúk bevándorlása.** A székely ifjak eddig Oláhországba vándoroltak, a hol szolgálóknak, kocsisok, napszámosok lettek s évente ezrével veszték el a magyar hazára nézve. E kivándorlást most megakadályozni van hivatta az mozgalom, mely a magyar városok iparosai körében megindult. Tizenhárom város iparos polgársága kérelemmel fordult a székelyföldi iparkamarához, hogy közvetlene részükre Székelyföldről iparos tanoncznak való fiukat. A kamara ennek folytán mozgalmat indított a székelyföldi szülők körében, a melynek eredménye az lett, hogy évente egyelőre kétszáz székely fiu adható a kérelmező városok iparosai műhelyeibe. A székely fiúk bevándorlása tehát nagyobb mértékben kezdődik meg az eddigi kivándorlás helyett, habár az öreg székely szülöket nehéz volt rábeszélni, hogy fiaikat ne Oláhországba küldjék.

— **Magyar virtus a csángóknál.** Ledebur osztrák földmivelésügyi miniszter körutat tett Bukovinában. Nagy ünnepléssel fogadták mindenfelé s ebben résztvettek a csángó magyarok is. Festői látványosság volt a miniszter fogadása Radautzban. Itt Bukovina különböző nemzetségeiből összeállított bandérium várt rá. Voltak köztük lo-

bagós ingujju, bő gatyás, nyalka magyar legények a csángó falukból, a kik harsány éljenzéssel fogadták Ledeburt. Radautzon a miniszter és kísérete a vicinális vasutrá szállt s a gözkoesi megindult Hadikfalva felé, bőles vicinális mérséklettel. Ezen fölkelkedve, az egész bandérium megsarkantyuzta a lovát s a pálya mellett lovagolva, kíséret kezdte a miniszter vonatát. De akármilyen szelid háziállat is a kis vicinális, azért mégis csak vasut s a lovasok kezdtek mellőle elmaradni. Elmaradtak az oláhok, azután a lipovánok, végre a németek is s nem lovagolt már a vonat mellett senki, csak a csángók. Ezek azonban nem hagyták az ősi magyar virtust s kitartottak derekasan egészen Hadikfalváig. Annyira tetszett ez a miniszternek, hogy mikor Hadikfalván megállott a vonat, Budapestben szerzett nyelvtudományát összeszedve magyarul mondotta a legényeknek: „Köszönöm szépen!”

— **Az első vasuti gőzmozdony** a sepsiszentgyörgy-csikszeredai vonalon e hó 8-án d. u. fél 2 órakor nemzeti zászlókkal és koszorúkkal feldíszítve, mintegy 10 kavicszállító kocsiival bevonult. A vonattal néhány vállalati és vasuti mérnök és Braun Gyula fővállalkozó érkezett, kiket Csedő István polgármester üdvözölt, melyre Lázár Vincze gróf válaszolt. Ezután a Hutter-féle vendéglőben társas-ebédre gyűltek mintegy 45-en, hol Mikó Balint főispán mondotta az első pohárköszöntőt a kereskedelmi kormányra s Mihály Ferencz főjegyző indítványára táviratot intéztek Daniel Ernő kereskedelmi miniszterhez. A vállalkozók már ezévi december hó első napjáig átadhatónak vélik e vonalszakaszt a forgalomnak. Vajjon mikor teszi járhatóvá Csikvármegye a »Libán«-on keresztül vezetű kocsit? Hisz Udvarhelyvármegye már régen megcsináltatta a maga részét!

— **Halálozás.** Kállay Mózes városi polgártársunk e hó 17-én reggel 7 órakor, élete 72-ik, házassága 30 ik évében elhalt. Temetése 19-én délután 3 órakor lesz.

— **Piaczi árak.** Tiszta buza 4.75, rozs 3.25 eleybuza 4.—, törökbuza 4.—, zab 2.40, árpa —.—, burgonya új 2.— hektoliterenként. Szalonna 80 kr, marha-hus 36 kr, disznó-hus 44 kr, juh-hus 24 kr 1 kilogrammonként. Tuzifa kemény 10 frt 40 kr, tuzifa lagy 6 frt 40 kr köbméterenként.

KÖZGAZDASÁG.

Községi faiskolák ügye a homoródközi járásban.

Az ország közgazdaságának egyik ága a faiskolák kezelése a tanítók kezébe van letéve. Hü és lelkiismeretes, kötelességének eleget tenni tud emberek kellene e térre is, hogy kellő eredményt lehessen fölmutatni. Sokat áldoz ma is az állam e czélra. Újabb, hogy a még elég jártassággal nem bíró néptanítók faiskolájukban meddő foglalkozást ne végezzenek, fanemesítő, gyümölcsészeti tanfolyamokat szokott évenként rendezni; tanítók vétetnek fel oda, a kiket erre kiképeznek.

Járásunk színein azok közé tartozik, melyben már van faiskola felügyelő biztos. Menyire örvendettünk mi szerény tanítók ezen szerecsés körülménynek s várva-vártuk, hogy szakismeretét velünk is közölni sziveskedik. Részemről meg is kaptam ez év tavaszán Sándor Lajos faiskola felügyelő biztos ur azon rendeletét, hogy ezen s ezen napon Derzsbén leszek, a tanító és főbíró várjanak az iskolakertben. Odahagytam iskolámat, a bírót magam mellé véve, lementünk a kertbe, de hiába vártunk rá, nem jött el. Későn, aratás tájékán, megjött a biztos ur, de — mert nem jelezte hivatalos látogatását — hön nem voltam. Vizsgálatát faiskolámon is megajtetete, de kifogásait velem nem közölte. Az egész járásban csak kettőt talált, mely megütötte a mértéket, a melyért a tanítók megintésben részesültek.

Járásunk mindenik községében van faiskola, s ha mindeniknek nincs is talán kellő eredményt fölmutatni tudó kertje, oka abban rejlik, nézetem szerint, hogy a kellő szakismeret még hiányzik többeknél.

Tizenöt éve, hogy jeleni faiskolámat kezelem s mondjam azt, hogy ezen évek mindenikében leg-

kevesebb 150—200 drb ojtványt bocsátottam községem és vidéke rendelkezésére.

Ott van a híres Ramocsa fejedelmi hely, ma egy szép legelő számos ojtványnyal, ott van a község egy 2 holdas, eddig csak gaz és dudvát termő helye, ma száznál több jó reményű ojtvány ékesíti, ott van községem utczái betelepítve jelenben szép gyümölcsöt hozó sok gyönyörrel eltöltő ojtványai, ott vannak a legszegényebb hajlék utáni belsőségek számtalan ojtványnyal, ott vannak ezer számban ki és szétlített az eperfák sokasága, ott vannak a temető kerítések, körül szegélyezve élő akác sövénynyel. Ott vannak a vidék és Székely-Keresztur városának szépen díszlő eperfái, melyek az egyik utcáját ékesítik, faiskola kertemből kerültek mindezek ki. Mondjam-e, hogy több mint 50 ezer drb akáczfát neveltem községem szükségleteire. Szeretném a miklósfalvi faiskola ilyetén beszámolását is nyilvánossá tenni, pedig az is bir majdnem akkora területtel, mint az enyém.

Faiskolámból ez év tavaszán 200 drb alma és körtve ojtvány lett árverésen eladva. Jelenben van eper 3 ágyás, alma és körte vadoncz 2 ágyás több ezerre menő számmal. 1000 drb 4 éves szerte ültetett eperfa, 200 drb alma és körtve oltás alá jövő vadoncz, 100 drb alma és körtve ojtvány 1, 2, 3 évesek és 8 drb anya alma és körtvefa. — Tehát egy alig 400 □ öl területtel bíró faiskolakert már ezzel is tul van tömve.

Hívjuk fel fiókköri elnökünket, hogy a legközelebb tartandó évnegyedes gyűlés tárgysorozatába vegye föl sérems ügyét a tanítósnak.

Derzs, 1896. október 7.

Szathmári Miklós,

községi faiskola kezelő tanító.

A drótféreg pusztítása. A természeti csapásokból az idén is kijutott Gyergyónak. Aratás előtt a jég tette tönkre a mezei termést, most pedig az őszi vetéseket a drótféreg pusztítja, még pedig oly ijesztő mérvben, hogy a gazdák kénytelenek lesznek nagyjórészt újra vetni. E kártékony féreg minden község határában fellépett s egész tábla vetéseket rág le. A drótféreg az ismeretes pattanó bogár álczája, 17—18 mm. hosszú, vékony, sárgás bőre sima, fényes és kemény, szemei nincsenek. Az álczák fejlődésük 4—5-ik évében bábozzák be magukat, mi véglől mélyen a földbe húzódnak, s földszemecskékből egy kis gubót fonnak, melyben utolsó vedlésüket végezve, báb állapotba térnek. Pusztításuk végett czélszerű a talajt jól meghengerelni, esetleg felszántani, az eke által kihányt álczákat összegyűjteni és az illető területen kápis növényt termelni; a cziczikányokat s vakondokat, mint a drótféreg pusztítóit, kimélni kell. Felhívjuk gazdaközönségünk figyelmét e körülményre és ajánljuk, hogy vizsgálják meg vetéseiket s ha valahol észreveszik e kártékony állat rongálását, mig nagyobb károkat tesz, vegyék elejét lehetőleg a bajnak.

HIVATALOS RÉSZ.

Sz.: 22565—896. alisp. Udvarhely város polgármesterének és valamennyi község előjáróságának. Közhirritétel végett értesitem, hogy Kis-Küküllőmegye Pipe község szarvasmarha állományában járványosan fellépett ragadós száj-és körömfájás miatt a község zár alá helyeztetett. Székely-Udvarhelyt, 1896. október 10-én. Alispán helyett Jakab Gyula, főjegyző.

Közönség köréből.*

Hazai hírlapjaink és a nagyközönség figyelmébe.

Voltak, vannak és lesznek társadalmunknak szípolozó elősdiel miadig. Ilyen elősdielnek ismerték meg már többen Budapestén a Kerespesi-ut 73. sz. alatt levő s nagy hangon hirdetett »Agraria« (Hollandiai Hitelbank vezérképviselősege) czimen levő vigéczkompániát is, kik elég vakmerők hal-

* E rovat alatt helyet adunk mindeu közérdekű fel-szólásnak, de a felelőség a beküldőt illeti. Szerk.

latlan olcsó kölcsönöket ajánlani és e czímen nagyobb összegeket jóhiszemű, becsületes emberek zsebéből becslési díj fejében kivezényelni. Rendkívül sajnálatos dolog, hogy épen e lap hirdetési rovatában közöltetett nagyhangú hirdetésükkel talán már többeket félrevezettek. Hogy pedig hasonló esetek elő ne forduljanak, kötelességemnek tartom e lap t. olvasóit óvakodásra inteni s figyelmeztetni, hogy e czéggel — de különösen a Huszár Emil néven e furfangos társaságban szereplővel — semminemű összeköttetést ne kezdjen s ha már kezdett, azt — saját érdekében — azonnal szüntesse meg. (Beküldték.)

HIRDETÉSEK.

ŐSZI és CZIPŐK

a legesimesabb kiállításban és olcsó árak mellett — tisztán kézi munkával előállítva — nők, urak és gyermekek részére állandó raktáron vannak az „Első székely czipőraktár szövetkezet”-nél (Székely-Udvarhely „Bőripariszövetkezet” üzlethelyisége. 15-25 Vidéki megrendelések mérték, vagy egy viselt czipő beküldése után pontosan teljesítve lesznek.

Steiner és Társa hideg víz mosó-szappan

Kolozsvári hölgy mosó-szappan.

A kolozsvári Steiner és Társa-féle hideg víz mosó-szappanok rövid idő alatt kitűnő minőségűvé váltak oly nagy tét foglaltak el, hogy minden e czikkben ismertetett gyártmányt hátrébe szorít, ugyancsak Steiner és Társa szabadalmazott.

Hideg-víz mosó-szappan.

mely a ruhát két vagy folyó hideg vízben mosva teljesen tisztítja, annak tartósságát nem rongálja és kellemetlen szagot nem hagy a ruhában. Továbbá Steiner és Társa szabadalmazott.

Hygiea munkás-szappan.

bármiféle piszkot a kezéről azonnal lemos, a bőrt desinficálja és dörzsölje. Nem maradhat meg emiatt néki Steiner és Társa Neutal, Tautin, Lanolin, Creolin. Sublimát és állat mosó-szappanok, melyek több orvos által megvizsgáltva előismeretben részestek, miről az erre vonatkozó bizonyítványok rendelkezésre állanak.

Fenti szappanok kaphatók Székely-Udvarhelyt: Bagó Gyula, Gergely János, Máthé János, Schaffner Frigyes kereskedésében legújantanyosabb árban.

Az ezredéves kiállítás az összes gyártmányok a királyi őfelsége meglepedését nyerték, több oklevél és érem.

Hygiea munkás-szappan.

TAKÁCS GYŐZŐ ÉS TÁRSA

okleveles gépészmérnökök, magán mérnöki és nemzetközi szabadalmi irodája
Budapest, IV. ker. Újvilág-utca 2. szám.

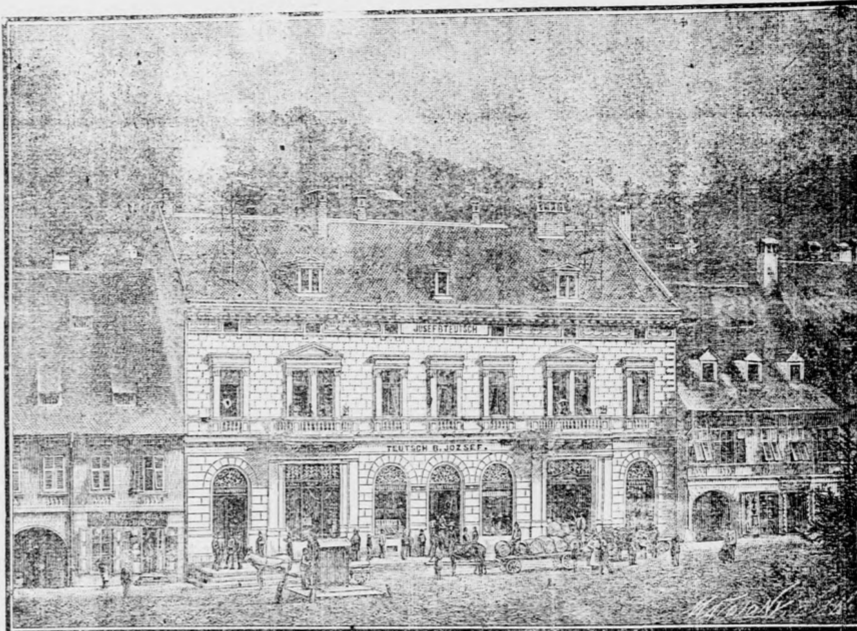
Elvállalják minden technikai munka keresztülvitelt, nevezetesen: villamos-gőz-, mezei és sodronykötél-vasutak tervezését, nyomjelzését és építését, mindennemű gyár, gőzkazán, gőzgép, turbina, fűtő és szellőztető telep, fa- és vasszerkezet, villamos erőátviteli, világítási stb. villamos berendezés tervezését, szállítást és építését.

Tanácsot adnak és véleményt mondanak minden műszaki kérdésben. Szabadalmakat kieszközölnek, fenntartanak és értékesítenek, valamint szabadalmi pereket visznek minden polgárosult államban; mi ezből a legjobb bel- és külföldi összeköttetésekkel és saját jogi képviselőkkel rendelkeznek.

Udvarhelyvármegyei megbízott:

Betegh Pál könyv- és hírlapkiadóvállalata Székely-Udvarhelyen.

A TEUTSCH-FÉLE BOROZ

kaphatók Székely-Udvarhelyen:

GÁL JÁNOSNÁL.

ÁLLANDÓ NAGY RAKTÁR

a legjobb minőségűnek ismert

Singer varrógépekből.

Az „ADRIA” magyar és Gritzner „durlachi” világhírű varrógépgyárakkal feltűnő olcsó árakban, részletfizetésre is!

Feltétlen jótálalás mellett.

Nagy választék vadásztegyverek, flóbert és forgópisztolyokban.

▲ lábatlani cementgyár főraktára.

Építéshez vasgerendák, kulcsvasak, épület vasalások, tető lemezek a legolcsóbb árakban és gyorsan szállíthatnak.

Gyertyánffy Jónás fiai

vaskereskedése Székely Udvarhelyt.

BETEGH PÁL

KÖNYVKÖTÉSZE

Szombathelyen

elfogad minden a könyvkötői szakba vágó munkát a legegyszerűbb fűzéstől a legdiszesebb kiállítású kötésig

minden versenyt kizáró olcsó áron.

Könyvtáraknak rendkívüli árkedvezmény.

Lelkiismeretes, gyors és pontos kiszolgálás.

Nyomatott a kiadótulajdonos: Betegh Pál könyvnyomdájában, Székely-Udvarhelyt. 1896.